

Odnos percepcije socijalne isključenosti, usamljenosti, cinizma i povjerenja

---

Čarić, Maja

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:294011>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-08**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Sveučilište u Zadru
Odjel za psihologiju
Sveučilišni prijediplomski studij
Psihologija

Maja Čarić

**Odnos percepcije socijalne isključenosti,
usamljenosti, cinizma i povjerenja**

Završni rad

Zadar, 2024.

Sveučilište u Zadru
Odjel za psihologiju
Sveučilišni prijediplomski studij
Psihologija

Odnos percepcije socijalne isključenosti, usamljenosti, cinizma i povjerenja

Završni rad

Student/ica:

Maja Čarić

Mentor/ica:

izv. prof. dr. sc. Vera Čubela Adorić

Zadar, 2024.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, Maja Čarić, ovime izjavljujem da je moj završni rad pod naslovom „Odnos percepcije socijalne isključenosti, usamljenosti, cinizma i povjerenja“ rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 17. rujna 2024.

SADRŽAJ

SAŽETAK.....	1
ABSTRACT	2
1.UVOD	3
1.1. Ostracizam.....	3
1.2. Usamljenost	7
1.3.Cinizam i povjerenje.....	7
2. CILJ, PROBLEMI I HIPOTEZE	9
3. METODA.....	10
3.1. Ispitanici	10
3.2. Instrumenti.....	10
3.3. Postupak	12
4. REZULTATI.....	13
4.1. Deskriptivni podatci	13
4.2. Povezanosti između mjera iskustava ostracizma, usamljenosti, cinizma i povjerenja	14
5. RASPRAVA.....	16
5.1 Ostracizam i usamljenost	16
5.2. Ostracizam i cinizam	17
5.3. Ostracizam i povjerenje.....	19
5.4. Usamljenost i cinizam	20
5.5. Završna razmatranja	21
6. ZAKLJUČCI.....	22
7.LITERATURA.....	23

Odnos percepcije socijalne isključenosti, usamljenosti, cinizma i povjerenja

SAŽETAK

Socijalna povezanost poboljšava emocionalnu stabilnost i samopouzdanje, smanjujući anksioznost i depresiju. Nasuprot tome, ostracizam, tj. postupci ignoriranja ili isključivanja izazivaju bol, tjeskobu, tugu i bijes. Usamljenost, često uzrokovana socijalnim isključivanjem, negativno utječe na psihološku dobrobit i socijalne odnose, što može dovesti do depresije i osjećaja bezvrijednosti. Reakcije na socijalno isključivanje mogu ovisiti o različitim osobnim i situacijskim čimbenicima, uključujući povjerenje i cinizam. Povjerenje pomaže u ublažavanju negativnih posljedica isključenja, dok cinizam može pojačati osjećaj izolacije. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnos između socijalne isključenosti, usamljenosti, cinizma i povjerenja. Istraživanje je provedeno primjenom online upitnika, koji je sadržavao mjere iskustava ostracizma, cinizma i povjerenja te usamljenosti na uzorku iz populacije studenata RH. U istraživanju je sudjelovalo 138 sudionika, među kojima je 75% bilo ženskog spola, 23% muškog spola, a 2% nije se izjasnilo o spolu. Prosječna dob sudionika u uzorku bila je 22 godine. Statističkom analizom prikupljenih podataka utvrđeno je da su sudionici s većim rezultatima na mjerama iskustava socijalne ignoriranosti i isključenosti također imali i veće rezultate na mjeri usamljenosti. Nadalje, sudionici koji su imali veće rezultate na mjeri socijalne isključenosti imali su niže rezultate na mjerama povjerenja i cinizma. Međutim, nije utvrđena statistički značajna korelacija između socijalne ignoriranosti i cinizma te povjerenja. Također, nije utvrđena statistički značajna korelacija između usamljenosti i cinizma.

Ključne riječi: ostracizam, cinizam, povjerenje, usamljenost

The relationship between perception of social exclusion, loneliness, cynicism, and trust

ABSTRACT

Social connection enhances emotional stability and self-confidence, reducing anxiety and depression. Conversely, ostracism, i.e., acts of ignoring or excluding, causes pain, anxiety, sadness, and anger. Loneliness, often caused by social exclusion, negatively affects psychological well-being and social relationships, potentially leading to depression and feelings of worthlessness. Reactions to social exclusion can depend on various personal and situational factors, including trust and cynicism. Trust helps mitigate the negative effects of exclusion, while cynicism can amplify feelings of isolation. The aim of this study was to examine the relationship between social exclusion, loneliness, cynicism, and trust. The study was conducted using an online questionnaire, which included measures of experiences of ostracism, cynicism and trust, and loneliness on a sample of university students from Croatia. A total of 138 participants took part in the study, of which 75% were female, 23% were male, and 2% did not specify their gender. The average age of the participants was 22 years. Statistical analysis of the collected data revealed that participants with higher scores on the measures of experiences of social ignoring and exclusion also had higher scores on the loneliness measure. Furthermore, participants who scored higher on the social exclusion measure had lower scores on the trust and cynicism measures. However, no statistically significant correlation was found between social ignoring and cynicism and trust. Additionally, no statistically significant correlation was found between loneliness and cynicism.

Keywords: ostracism, cynicism, trust, loneliness

1.UVOD

1.1. Ostracizam

Svaka osoba ima prirodnu tendenciju prema stvaranju i održavanju odnosa s drugim ljudima. U psihologiji se ta sklonost prepoznaje kao jedna od osnovnih ljudskih potreba u više teorija. Na primjer, prema Maslowovoj teoriji samoaktualizacije (Maslow, 1943), ljudi su motivirani da ispune određene potrebe, koje su prikazane hijerarhijski po važnosti. Na dnu piramide nalaze se osnovne fiziološke potrebe, a potom slijede potrebe za sigurnošću, pripadanjem i ljubavlju (socijalne potrebe), samopoštovanjem i samoaktualizacijom (Maslow, 1943). Ova raspodjela potreba pokazuje da je Maslow isticao važnost međuljudske povezanosti na različite načine, postavljajući socijalne potrebe u središte svoje hijerarhije. Prema Maslowu, potreba za pripadanjem postaje važna tek nakon što su fiziološke potrebe zadovoljene, ali ima prednost nad potrebama za poštovanjem i samoaktualizacijom (Maslow, 1943).

Baumeister i Leary (1995) iznijeli su hipotezu da je potreba za pripadanjem ključni socijalni motiv koji može objasniti razna ponašanja, emocije i kognicije. Prema njihovoj hipotezi, ova potreba predstavlja temelj svih drugih potreba i ponašanja, poput težnje za uspjehom i moći, te se može usporediti s osnovnim potrebama poput one za hranom. Ova potreba ima evolucijske korijene i biološke mehanizme koji upravljaju socijalnim ponašanjem (Weiss, 1973). Zadovoljava se kroz redovite, emocionalno ispunjene interakcije s nekoliko bliskih ljudi, koje uključuju trajnu i uzajamnu brigu (Weiss, 1973). Kada je potreba za pripadanjem ugrožena ili osoba bude isključena iz grupe, ona traži nove izvore povezanosti kako bi ponovno uspostavila osjećaj pripadnosti (Weiss, 1973).

Iz evolucijske perspektive, težnja za stvaranjem i održavanjem socijalnih veza donijela je značajne prednosti u pogledu samoobrane i očuvanja resursa od vanjskih prijetnji (Baumeister i Leary, 1995). Evolucijska selekcija je vjerojatno dovela do razvoja unutarnjih mehanizama koji potiču ljude na stvaranje socijalnih veza i dugotrajnih odnosa (Baumeister i Leary, 1995). Ti mehanizmi uključuju prirodnu sklonost povezivanju s drugim ljudima, osjećaj emocionalnog stresa kada nema socijalnih kontakata ili odnosa, te osjećaj zadovoljstva iz socijalne interakcije. Ovi mehanizmi također olakšavaju učenje kroz nagrađivanje pozitivnog socijalnog kontakta i kažnjavanje socijalne izolacije (Baumeister i Leary, 1995).

Iako je već dugo poznato da je potreba za pripadanjem osnovni ljudski motiv, tek u posljednjih nekoliko desetljeća istraživanje ostracizma – situacija u kojima su ljudi ignorirani ili isključeni – postalo je značajno u socijalnoj psihologiji (Williams i Nida, 2022). Ostracizam se može

manifestirati na različite načine, od socijalno prihvaćenih oblika kao što su samice i izgnanstva, do suptilnih znakova poput izbjegavanja kontakta očima (Williams i Nida, 2022).

Ljudi mogu doživjeti ostracizam na dva osnovna načina: kroz socijalno isključivanje, koje često pogađa osobe s neprimjerenim ponašanjem, ili kroz socijalno ignoriranje, gdje osoba nije aktivno isključena, ali je jednostavno zanemarena (Crick i sur., 2009, prema Gilman i sur., 2013). Razlozi za ostracizam variraju, od slučajnog isključivanja do namjernog kažnjavanja zbog neprikladnog ponašanja, a osobine ličnosti mogu povećati rizik od isključivanja (Rudert i sur., 2021). Pojedinci s niskom savjesnošću i/ili ugodnošću imaju veći rizik od doživljavanja socijalnog isključivanja (Rudert i sur., 2021). Međutim, nije jasno jesu li ti učinci osobina ličnosti općenito primjenjivi ili ovise o situaciji, tako da su osobe s određenim crtama ličnosti podložnije iskustvima ostracizma u jednom kontekstu, ali ne i u drugom (Rudert i sur., 2021).

Prema Williamsu (2007), ostracizam predstavlja prijetnju ključnim psihološkim potrebama – pripadanju, kontroli, samopouzdanju i osjećaju smisla u životu. Redovite i pozitivne interakcije s drugima su ključne za zadovoljavanje ovih potreba, a njihovo uskraćivanje može imati ozbiljne posljedice po mentalno i fizičko zdravlje (Baumeister i Leary, 1995). Prema Williamsu (2007), ostracizam ugrožava ove potrebe na više načina. Odbacivanje od strane drugih može izazvati strah od socijalne isključenosti i narušiti naš osjećaj pripadnosti. Osjećaj da smo kažnjeni bez jasnog razloga može dovesti do samokritike i narušiti naše samopouzdanje. Također, ostracizam može ugroziti naš osjećaj kontrole, jer u situaciji ostracizma nemamo mogućnost utjecati na to kako nas drugi tretiraju. Na kraju, ostracizam može ugroziti naš osjećaj da naš život ima smisao i može čak izazvati misli o vlastitoj smrti, jer nas može navesti na osjećaj da nismo važni i da nas drugi gotovo ne primjećuju (Williams, 2007).

Reakcije na ostracizam razvijaju se kroz vrijeme. Neposredna reakcija na ostracizam obično podrazumijeva osjećaj ugroženosti i emocionalnu bol usporedivu sa fizičkom boli, a potom dolazi do kognitivnih, emocionalnih i ponašajnih odgovora (Williams i Nida, 2022).

Naime, prema Williamsu (1997), reakcije na ostracizam slijede određen slijed: prvo dolazi do neposredne reakcije na iskustvo ostracizma (refleksna faza) u koju spadaju prethodno navedeni osjećaji uznemirenosti i boli. Zatim slijedi faza refleksije, u kojoj osoba procjenjuje situaciju i vlastite reakcije te pokušava obraniti ugrožene potrebe. Ako se ostracizam nastavi, osobe mogu postati rezignirane, otuđene, depresivne, bespomoćne i osjećati se bezvrijedno (faza otuđenja) (Williams i Nida, 2022). Ako su najviše pogođene potrebe za pripadanjem i poštovanjem, reakcija pojedinca vjerojatno će biti prosocijalna u fazi refleksije. Ako su najviše ugrožene

potrebe za kontrolom i smislom, mogu se javiti dominantni ili čak antisocijalni odgovori (Williams i Nida, 2022).

U suočavanju s emocionalnim izazovima ostracizma, ljudi često pokušavaju nadoknaditi nezadovoljene potrebe nastale uslijed iskustva ostracizma (Williams, 2007). Odgovori mogu varirati od prosocijalnog ponašanja, koje povećava šanse za ponovno uključivanje, do agresije ili povlačenja, što može povećati rizik od daljnjeg isključivanja (Williams i Nida, 2022).

Iako svi mogu osjetiti prijetnju osnovnim potrebama zbog ostracizma, neki ljudi su osjetljiviji ili podložniji njegovim učincima (Zadro i sur., 2006). Ova osjetljivost se može manifestirati na dva načina: prvo, takvi pojedinci mogu imati niži prag tolerancije na ostracizam, čak i u naizgled bezazlenim situacijama; drugo, učinci ostracizma mogu biti dugotrajniji, pa će ove osobe dulje osjećati posljedice na svoje osnovne potrebe nego oni koji su manje osjetljivi na isključenost (Zadro i sur., 2006).

U istraživanjima ostracizma u socijalnoj psihologiji, dugo je postojalo ograničeno razumijevanje uzroka, posljedica i procesa ostracizma (Gilman i sur., 2013). Ipak, novija istraživanja koja se bave posljedicama socijalnog isključivanja i ignoriranja (Williams, 2007) pokazuju da takva iskustva često dovode do promjena u ponašanju, s ciljem postizanja društvenog prihvaćanja i povećanja šansi za ponovnu integraciju u društvo (Williams, 2007). S druge strane, neka istraživanja sugeriraju da iskustvo ostracizma može dovesti do donošenja loših odluka i smanjenja prosocijalnog ponašanja, kao posljedica intenzivne želje za pripadanjem i potrebom za prihvaćanjem od strane drugih (Baumeister i Leary, 1995).

Također, ljudi prirodno teže održavanju pravednosti u odnosima s drugim, a čin ostracizma narušava tu ravnotežu (Poon i sur., 2013). Prema Poonu i suradnicima (2013), percepcija socijalne nepravde u takvim situacijama može izazvati kod pojedinca osjećaj da ne zaslužuje takvo iskustvo. Ova dinamika dodatno ističe složenost izazova s kojima se suočavaju osobe koje doživljavaju ostracizam, ne samo u smislu emocionalne dobrobiti, već i u percepciji pravednosti u društvenim odnosima (Poon i sur., 2013).

U proučavanju fizioloških, kognitivnih, emocionalnih, ponašajnih i motivacijskih aspekata ostracizma, znanstvenici su se počeli sve više baviti pitanjem kako i kada su individualne razlike povezane sa reakcijama na ostracizam. Prema Williamsovom modelu ostracizma, reakcije socijalno isključenih pojedinaca variraju u svakoj fazi, pri čemu individualne razlike postaju sve značajnije kako faze napreduju (Williams, 2007).

U refleksivnoj fazi reakcije na ostracizam, pojedinci koriste različite kognitivne i bihevioralne strategije za oporavak od bolnog iskustva (Williams, 2007). Istraživanja su pokazala da razlike

u suočavanju s ostracizmom proizlaze iz različitih kognitivnih procesa koji mogu ublažiti negativne posljedice ili ubrzati oporavak od nelagode (Williams, 2007). Osobine ličnosti također igraju ključnu ulogu u reakcijama na ostracizam. Model pet faktora ličnosti (Big Five) pokazuje da su pojedinci s nižom razinom ugodnosti skloniji socijalnom isključenju, što može pojačati njihovu nelagodu (Huxhold i sur., 2022). S druge strane, otvorenost prema novim iskustvima može ublažiti negativne učinke ostracizma, dok privrženost može oblikovati reakcije u refleksivnoj fazi (Huxhold i sur., 2022).

Kako bi istraživači empirijski ispitali reakcije na ostracizam, razvili su metode za izazivanje ovog fenomena u kontroliranim laboratorijskim uvjetima, koje odražavaju stvarne situacije (Williams, 2007). Te metode uključuju, između ostalog, prisjećanje prošlih iskustava ili aktivno sudjelovanje u situacijama ostracizma (Godwin i sur., 2013). U paradigmi prisjećanja, sudionici se prisjećaju prošlih incidenata isključenja, što osigurava visoku vanjsku valjanost jer se temelji na osobnim iskustvima, iako sudionici ne doživljavaju ostracizam u laboratoriju (Godwin i sur., 2013). Najčešće korištena metoda je "Cyberball", virtualna igra u kojoj sudionici ili aktivno sudjeluju (lopta im se baca trećinu vremena) ili su isključeni (lopta im se baca samo jednom ili dvaput). Druga metoda, O-Cam paradigma, simulira videokonferenciju u kojoj sudionici bivaju ignorirani nakon početne pažnje od strane drugih sudionika (Godwin i sur., 2013).

Ostracizam se mjeri različitim metodama i skalama. Individualne razlike u iskustvima ostracizma ispituju se na osnovi samoiskaza pojedinca o iskustvima ostracizma. Primjer takve skale je Skale iskustava ostracizma za adolescente (*The Ostracism Experience Scale for Adolescents (OES-A)*), koja mjeri percepcije pojedinca o osobnim iskustvima socijalnog isključenja ili ignoriranja (Gilman i sur., 2013). U istraživanju Gilmana i suradnika (2013), ova skala je primijenjena na američkom uzorku učenika završnih razreda srednjih škola, što je pokazalo da ostracizam, bez obzira na vrstu, ima posljedice poput depresije, socijalnog stresa i negativne samopercepcije fizičke privlačnosti. Faktorskom analizom utvrđena je dvofaktorska struktura skale s tim da se prvih 11 čestica odnosi na iskustva ignoriranosti, a preostalih 8 čestica na iskustva isključenosti. Utvrđeno je da ova dva faktora objašnjavaju 76,65% ukupne varijance. Također je utvrđena i korelacija između dva faktora ($r=,45$) što ukazuje na umjereni stupanj preklapanja dvaju faktora (Gilman i sur., 2013).

Osim toga, važni su i faktori koji utječu na motivaciju pojedinaca za ponovnu integraciju nakon iskustva ostracizma. Williams (2007) ističe da se ljudi koji se osjećaju isključeno ili ignorirano brzo oporavljaju koristeći različite kognitivne i ponašajne strategije za zadovoljenje svojih potreba. Način na koji pojedinci percipiraju socijalno isključenje može značajno utjecati na njihov stav prema drugima, ovisno o tome vide li to iskustvo kao trajno i nekontrolabilno, što

ih stavlja u veći rizik za razvijanje ciničnih stavova, ili kao privremeno i kontrolabilno, što im omogućava brži oporavak (Williams, 2007).

1.2. Usamljenost

Usamljenost je stanje koje se često preklapa s čimbenicima povezanim sa socijalnom isključenosti (Burholt i sur., 2019). Osjećaj usamljenosti može proizaći iz negativnih životnih događaja, različitih situacijskih čimbenika te specifičnih osobina ličnosti (Orzeck i Rokach, 2004). Definicije usamljenosti često uključuju negativne emocionalne reakcije koje se javljaju zbog nedostatka socijalnih odnosa ili razlika između očekivane i stvarne kvalitete socijalnih odnosa (Sakız i sur., 2020). Drugim riječima, usamljenost nije nužno posljedica fizičke udaljenost, već može proizaći iz osjećaja neodobravanja od strane drugih ili percepcije razlika između idealnih i stvarnih socijalnih odnosa (Sakız i sur., 2020).

Usamljenost može imati negativne posljedice na psihološku dobrobit, manifestirajući se u poteškoćama u održavanju socijalnih odnosa (Mert i Özdemir, 2018, prema Sakız i sur., 2020). Dugačak period ostracizma može dovesti do usamljenosti, što može izazvati depresiju, osjećaj bespomoćnosti i bezvrijednosti (Mert i Özdemir, 2018, prema Sakız i sur., 2020).

Isto tako, ostracizam može uzrokovati osjećaj manje vrijednosti i emotivnu udaljenost od drugih (Sakız i sur., 2020). Percepcija socijalne isključenosti odnosi se na to kako ljudi doživljavaju svoj status u društvu (Sakız i sur., 2020). Ovo je značajno zbog mogućih posljedica koje percepcija isključenosti može imati. Na primjer, istraživanja sugeriraju da socijalna isključenost može biti osobito štetna ako ju ljudi doživljavaju kao posljedicu diskriminacije (Schmitt i sur. 2014, prema Huxhold i sur., 2022). Slično tome, subjektivni osjećaj socijalne isključenosti može imati veći utjecaj na osobnu dobrobit nego objektivni čimbenici (Hommerich i Tiefenbach 2018, prema Huxhold i sur., 2022). Također, budući da socijalna isključenost implicira nemogućnost sudjelovanja u socijalnim aktivnostima, subjektivna procjena vlastitih sposobnosti može imati dugoročne učinke (Huxhold i sur., 2022). Ova percepcija može dovesti do osjećaja niže socijalne kompetentnosti, tjeskobe u socijalnim situacijama te nedostatka potrebnih socijalnih vještina za održavanje zadovoljavajućih odnosa (Sakız i sur., 2020).

1.3. Cinizam i povjerenje

Reakcije pojedinca na situacije socijalne isključenosti mogu biti značajno oblikovane osobnim i situacijskim čimbenicima (Choy i sur., 2021). Jedan od ključnih čimbenika je cinizam, koji uključuje negativna generalizirana uvjerenja o drugima, poput vjerovanja da su ljudi sebični i da su njihove namjere često egoistične (Choy i sur., 2021). Postoji važna razlika između dvaju temeljnih pogleda na ljudsku prirodu: prvi je usmjeren na ideju inherentne dobrote i

prosocijalnog ponašanja, što uključuje povjerenje, dok drugi sugerira da je ljudska priroda u osnovi sebična i zlonamjerna, što se odražava kroz cinizam (Lewicki i sur., 1998, prema Szymczak i sur., 2020).. Iako se na prvi pogled čini da su povjerenje i cinizam potpuno suprotni pojmovi, dublja analiza otkriva složenije razlike između njih (Lewicki i sur., 1998, prema Szymczak i sur., 2020).

Povjerenje podrazumijeva očekivanje da će drugi imati dobre namjere u međusobnim interakcijama (Yamagishi i Yamagishi, 1994, prema Szymczak i sur., 2020). Ono je povezano s pozitivnim socijalnim ishodom, kao što je kooperativno ponašanje (Balliet i Van Lange, 2013, prema Szymczak i sur., 2020). Povezanost povjerenja s osobinama iz Petfaktorskog modela ličnosti pokazuje da je povjerenje pozitivno povezano s ekstraverzijom, dok je negativno povezano s neuroticizmom (Szymczak i sur., 2020). Zbog toga se može pretpostaviti da osobe s većim povjerenjem u druge lakše uspostavljaju socijalne odnose i manje su sklone doživjeti socijalno isključivanje.

S druge strane, cinizam podrazumijeva uvjerenje da su ljudi suštinski sebični i skloni iskorištavanju drugih radi vlastite koristi (Leung i sur., 2010). Cinični pojedinci često izbjegavaju suradnju i povjerenje, te preferiraju strogu kontrolu i zaštitne mjere kako bi se zaštitili od potencijalnog iskorištavanja (Leung i sur., 2010). Takav stav stvara emotivnu distancu i otpor prema drugima, što rezultira pesimističnim očekivanjima u socijalnim interakcijama (Leung i sur., 2010). Posljedica toga je da će osobe s izraženim cinizmom teže uspostavljati i održavati zadovoljavajuće socijalne odnose, što može dodatno pogoršati osjećaj usamljenosti (Tucak Junaković i Ćubela Adorić, 2009).

Općenito, cinizam je povezan s nizom negativnih ishoda u različitim sferama života (Haukkala i Uutela, 2000, prema Stavrova i Ehlebracht, 2016). Na primjer, osobe s visokim stupnjem cinizma imaju manju vjerojatnost doživljavanja pozitivnih raspoloženja i sklonije su depresiji u usporedbi s osobama s nižim razinama cinizma (Haukkala i Uutela, 2000, prema Stavrova i Ehlebracht, 2016). Također, cinizam je povezan s lošijim fizičkim zdravljem, uključujući veću učestalost pretilosti i bolesti srca (Stavrova i Ehlebracht, 2016). Na međuljudskoj razini, cinični pojedinci imaju manje socijalne podrške, češće doživljavaju obiteljske sukobe i manje su zadovoljni svojim brakovima (Kaplan, Bradley i Ruscher, 2004, prema Stavrova i Ehlebracht, 2016).

Ostracizam, kao oblik socijalnog isključenja, može dodatno potaknuti osjećaje manje vrijednosti, anksioznosti i pesimističnih očekivanja u socijalnim situacijama (Williams, 2007). Reakcije drugih ljudi na to samo dodatno pogoršavaju percepciju socijalnog okruženja i otežavaju uspostavljanje i održavanje kvalitetnih socijalnih odnosa (Choy i sur., 2021).

Zaključno, iskustva ostracizma značajno utječu na psihološku dobrobit pojedinaca. Žrtve ostracizma često se suočavaju s nedostatkom socijalne podrške i nezadovoljenom potrebom za pripadanjem, što može dovesti do osjećaja usamljenosti. Taj osjećaj može, pak, rezultirati negativnim stavovima prema drugima, uključujući cinizam i smanjeno povjerenje. Cinizam, koji odražava negativan stav prema ljudima, može dodatno pogoršati osjećaj izolacije i usamljenosti. S druge strane, visoka razina povjerenja može ublažiti osjećaje usamljenosti i cinizam, dok niska razina povjerenja može povećati ranjivost na ostracizam i povećati osjećaj usamljenosti.

Istraživanja ostracizma u Hrvatskoj su još u početnoj fazi i pokrivaju različite aspekte ovog fenomena. Dosadašnje studije usmjerene su na psihološke i socijalne dimenzije, istražujući utjecaj ostracizma na mentalno zdravlje, uključujući depresiju, anksioznost te strategije suočavanja s negativnim učincima ostracizma i moguće intervencije za smanjenje tih posljedica (Balaž Gilja, 2021). Sociološka istraživanja, poput onog koje je proveo Šućur (2006), fokusiraju se na način na koji socijalno isključenje narušava međuljudske odnose i socijalnu koheziju.

Motivacija za ovo istraživanje proizašla je iz nedostatka studija koje se bave odnosom između ostracizma, usamljenosti, cinizma i povjerenja, kao i općeg nedostatka istraživanja na temu ostracizma u Hrvatskoj. Također, adaptacija postojećih mjera iskustava ostracizma može pridonijeti daljnjem razvoju istraživanja sa sudionicima iz Hrvatske.

2. CILJ, PROBLEMI I HIPOTEZE

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnos između iskustava ostracizma, usamljenosti, te cinizma i povjerenja.

Problemi:

1. Ispitati povezanost između rezultata na mjerama iskustava ostracizma i usamljenosti.
2. Ispitati povezanost između rezultata na mjerama iskustava ostracizma i cinizma.
3. Ispitati povezanost između rezultata na mjerama iskustava ostracizma i povjerenja.
4. Ispitati povezanost između rezultata na mjerama usamljenosti i cinizma.

Hipoteze:

HIPOTEZA 1: Pretpostavlja se pozitivna povezanost između rezultata na mjerama iskustava ostracizma i usamljenosti. Odnosno, pretpostavlja se da su više razine iskustava ostracizma povezane s višim razinama usamljenosti.

HIPOTEZA 2: Pretpostavlja se pozitivna povezanost između rezultata na mjerama iskustava ostracizma i cinizma. Drugim riječima, pretpostavlja se da će pojedinci sa većim razinama cinizma, koji imaju negativnije viđenje ljudske prirode i pesimističnija očekivanja u socijalnim situacijama, imati više rezultate na mjeri iskustava ostracizma, tj. imati više iskustava socijalnog isključivanja i ignoriranja.

HIPOTEZA 3: Pretpostavka je da će povezanost između rezultata na mjerama iskustava ostracizma i povjerenja biti negativna, odnosno da će sudionici s više iskustava ostracizma iskazati niže povjerenje.

HIPOTEZA 4: Pretpostavka je da će povezanost između rezultata na mjerama cinizma i usamljenosti biti pozitivna, odnosno da će ispitanici sa višim razinama cinizma imati i više razine usamljenosti.

3. METODA

3.1. Ispitanici

U istraživanju je sudjelovalo 138 sudionika, među kojima je 75% bilo ženskog spola, 23% muškog spola, a 2% nije se izjasnilo o spolu. Ciljani uzorak u ovom istraživanju bila je populacija studenata u Republici Hrvatskoj, a u istraživanju je zahvaćen uzorak dobnog raspona od 18 do 30 godina ($M=22$, $SD=7,34$). Kod postupka prikupljanja podataka koristio se neprobabilistički prigodni uzorak.

3.2. Instrumenti

Skala iskustava ostracizma

Kao mjera iskustava ostracizma korištena je adaptirana verzija Skale iskustava ostracizma za adolescente (*The Ostracism Experience Scale for Adolescents (OES-A)*; Gilman i sur., 2013; adaptirale Ćubela Adorić i Čarić, 2024) koja je izvorno konstruirana za potrebe istraživanja iskustava socijalnog isključivanja i ignoriranja kod učenika završnih razreda srednje škole. Za potrebe ovog istraživanja skala je prevedena u sklopu kolegija Psihologijski praktikum I, pri čemu je sadržaj nekih čestica minimalno promijenjen kako bi se prilagodio korištenju u ovom

uzorku. Npr. izvorna čestica „In general, others invite me to go out to eat with them.“ prevedena je kao „Općenito govoreći, drugi me pozivaju da zajedno odemo npr. na ručak, večeru, kavu i sl“. Skala sadrži ukupno 19 čestica, od kojih 11 pripada subskali socijalnog ignoriranja (npr. Općenito govoreći, drugi se prema meni ponašaju kao da sam ja nevidljiva.), a preostalih 8 subskali socijalne isključenosti (npr. Općenito govoreći, drugi me uključuju u svoje planove za slobodno vrijeme, vikende, blagdane, praznike itd.). Ispitanik na svakoj čestici procjenjuje učestalost opisanog iskustva na skali procjene od 1 (nikada) do 5 (uvijek). Ukupni rezultat na subskalama izračunava se zbrajanjem procjena na pripadajućim česticama, tako da veći rezultat upućuje na veću razinu iskustava ignoriranja i isključivanja. Teoretski raspon rezultata na subskali socijalne ignoriranosti kreće se od 11 do 55, a na subskali socijalne isključenosti od 8 do 40. Budući da su sve čestice na subskali isključenosti formulirane pozitivno, tj. u smjeru percipirane uključenosti, prije izračuna ukupnog rezultata podaci na njoj se rekodiraju tako da veći rezultat upućuje na doživljaj manje uključenosti, odnosno veće isključenosti. Pouzdanost tipa unutarnje konzistencije u ovoj primjeni skale pokazala se zadovoljavajućom (subskala ignoriranja: $\alpha = ,93$; subskala isključivanja: $\alpha = ,94$).

Skala cinizma i povjerenja (CIP)

Skala cinizma i povjerenja (CIP, Ćubela Adorić i Tucak, 2006) adaptirana je verzija Skale filozofija o ljudskoj prirodi (Philosophies of Human Nature Scale, PHN, Wrightsman, 1992). Skala se sastoji od 20 tvrdnji pri čemu se 10 tvrdnji odnosi na subskalu cinizma (npr. „Većina ljudi bi lagala ako bi od toga imala koristi“), a preostalih 10 na subskalu povjerenja (npr. „Većina ljudi se čvrsto drži svojih uvjerenja“). Sudionici u ovom istraživanju procjenjivali su stupanj svog slaganja s pojedinim tvrdnjama na skali procjene od 1 (uopće se ne slažem) do 6 (u potpunosti se slažem). Ukupan rezultat na svakoj subskali formira se zbrajanjem procjena na pripadajućim česticama, tako da veći rezultat upućuje na veće razine cinizma i povjerenja, a teoretski rasponi rezultata na obje subskale kreću se u rasponu od 10 do 60. Skala je u prethodno bila primijenjena na uzorcima iz Hrvatske i Slovenije te na uzorku studenata Sveučilišta u Zadru (Ćubela Adorić i sur., 2005). Pritom se osjetljivost obje subskale pokazala kao zadovoljavajuća. Međutim, što se tiče unutarnje konzistencije, na subskali povjerenja sve čestice imaju zadovoljavajuću unutarnju konzistenciju, dok na subskali cinizma to vrijedi samo za uzorak odraslih iz Slovenije, tj. pokazala se razmjerno slabija unutarnja konzistencija subskale cinizma na uzorku ispitanika iz Hrvatske (Ćubela Adorić i sur., 2005). Također, nije utvrđena statistički značajna korelacija između subskale cinizma i povjerenja ni na jednom od ova tri uzorka što upućuje na nezavisnost ova dva faktora. Koeficijent pouzdanosti Cronbach alfa u prijašnjem istraživanju na uzorcima studenata iz Hrvatske iznosio je .67 za subskalu

cinizma i .79 za subskalu povjerenja (Ćubela Adorić i sur., 2005). U ovom istraživanju koeficijent pouzdanosti iznosio je .80 za subskalu cinizma i .84 za subskalu povjerenja.

Kratka verzija UCLA skale usamljenosti

Kratka verzija UCLA skale usamljenosti (Allen i Oshagan, 1995, adaptirali Lacković-Grgin, Penezić i Nekić, 2002) jednodimenzionalna je skala usamljenosti koja mjeri globalnu usamljenost. Predložili su je Allen i Oshagan (1995) kao kraću verziju originalne UCLA skale usamljenosti (Russell i sur., 1980). Za razliku od duže verzije skale, kraća verzija skale pokazala se invarijantnom s obzirom na dob, spol, rasu, naobrazbu, ekonomski status i bračno stanje. Skala se sastoji od 7 tvrdnji koje se odnose na pojedinčevo doživljavanje sebe (npr. „S drugima ne dijelim svoja mišljenja i ideje“). Zadatak sudionika je da izrazi svoj stupanj (ne)slaganja sa svakom od tvrdnji na skali procjene od 1 - uopće se ne odnosi na mene do 5 – u potpunosti se odnosi na mene. Ukupan rezultat na skali formira se zbrajanjem procjena na pripadajućim česticama, tako da veći rezultat upućuje na veće razine usamljenosti, a teoretski raspon rezultata kreće se od 7 do 35. Vrijednosti koeficijenta pouzdanosti Cronbach alfa u prijašnjim istraživanjima kretale su se u rasponu od .83 do .85 (Lacković-Grgin i sur., 1998), a u ovom istraživanju koeficijent je iznosio .91.

3.3. Postupak

Prije provedbe, istraživanje je odobreno od strane Etičkog povjerenstva Odjela za psihologiju Sveučilišta u Zadru. Istraživanje je provedeno putem anonimne online ankete, koja je bila izrađena pomoću Google forms obrasca i distribuirana preko društvenih mreža (Facebook i Instagram) u razdoblju od 13. 3. 2024. do 25. 4. 2024. Svi ispitanici dobrovoljno su pristupili istraživanju uz informirani pristanak. Na početku upitnika pružena je jasna uputa koja je sadržavala informacije koje su se odnosile na anonimnost, zaštitu podataka, kao i pravo ispitanika da odustanu u bilo kojem trenutku. Ispitanici su također bili informirani o svrsi istraživanja, uz naglasak da će se svi prikupljeni podaci koristiti isključivo u istraživačke svrhe. Na kraju upitnika, ispitanicima je bio dostupan kontakt e-mail putem kojeg su mogli dobiti dodatne informacije o istraživanju.

4. REZULTATI

4.1. Deskriptivni podatci

Prije statističkih analiza u svrhu odgovora na istraživačke probleme, izračunati su deskriptivni parametri i provjerene normalnosti distribucija ispitanih varijabli. Dobiveni rezultati prikazani su u Tablici 1. Za potrebe provedbe statističkih analiza korišten je program *Statistica*.

Tablica 1. Prikaz deskriptivnih parametara ispitivanih varijabli (N=138).

Varijable	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>Min</i>	<i>Max</i>	<i>C</i>	<i>Dobiveni raspon</i>	<i>IA</i>	<i>IS</i>	<i>K-S</i>
OES- Isključenost	23,98	7,97	11	40	22,5	29	0,58	-0,62	<,10
OES- Ignoriranost	20,01	7,92	11	47	18	36	0,89	0,19	<,05
UCLA- Usamljenost	15,54	7,09	7	35	14	28	0,78	-0,18	<,10
CIP-Cinizam	39,05	7,96	10	58	39	48	-0,5	1,06	>,20
CIP-Povjerenje	34,26	7,79	10	55	34,5	45	-0,11	0,09	>,20

Napomena:

M – aritmetička sredina, *C*-medijan, *Min* – minimalna vrijednost, *Max* – maksimalna vrijednost, *SD* – standardna devijacija, *IA* – indeks asimetričnosti, *IS* – indeks spljoštenosti, *K-S* – Kolmogorov-Smirnovljev test

Provjerom normalnosti distribucija mjerenih varijabli Kolmogorov- Smirnovljevom testom utvrđeno je značajno odstupanje od normalne distribucije rezultata na subskali iskustava ignoriranosti (Tablica 1). Rezultati s indeksom asimetričnosti manjim od 1 i indeksom spljoštenosti manjim od 3 smatraju se prihvatljivim odstupanjem od normalne distribucije (Kline, 2011). Indeksi asimetričnosti i spljoštenosti za sve korištene varijable su unutar tih granica, što opravdava upotrebu parametrijskih analiza.

Iz Tablice 1. se može vidjeti da su medijan i aritmetička sredina u približno jednakim vrijednostima, što upućuje na to da sudionici nisu davali ekstremne odgovore. Što se tiče samog raspona rezultata, dobiveni raspon kod skale UCLA skale usamljenosti u usporedbi sa teorijskim rasponom može se smatrati velikim. Isto se može reći i za raspon rezultata na subskali ignoriranosti. Rasponi subskala socijalne isključenosti, cinizma i povjerenja u usporedbi sa teorijskim rasponima nisu pomaknuti prema višim vrijednostima.

4.2. Povezanosti između mjera iskustava ostracizma, usamljenosti, cinizma i povjerenja

S obzirom na postavljene probleme, koji se odnose na povezanosti korištenih mjera cinizma i povjerenja (CIP), ostracizma (OES) i usamljenosti (UCLA), izračunati su Pearsonovi koeficijenti korelacije, koji su prikazani u Tablici 2.

Tablica 2. Pearsonovi koeficijenti korelacije između mjera cinizma i povjerenja (CIP), ostracizma (OES) i usamljenosti (UCLA) ($N=138$).

Varijable	OES- isključenost	OES- ignoriranost	CIP- povjerenje	CIP-cinizam	UCLA- usamljenost
OES- isključenost	1	,26**	-,28**	-,18*	,42***
OES- ignoriranost	,26**	1	-,15	,15	,63***
CIP- povjerenje	-,28**	-,15	1	,21*	-,17
CIP-cinizam	-,18*	,15	,21*	1	,09
UCLA- usamljenost	,42***	,63***	-,17	,09	1

* $p < ,05$, ** $p < ,01$, *** $p < ,001$

Utvrđene su statistički značajne pozitivne korelacije između rezultata na subskalama ostracizma i skale usamljenosti. Sudionici koji su imali više rezultate na subskalama socijalne ignoriranosti i isključenosti također su imali i viši rezultat na UCLA skali usamljenosti (Tablica 2). Vrijednosti ovih korelacija općenito su više od vrijednosti drugih korelacija među varijablama u ovom istraživanju. Uzimajući u obzir međusobnu korelaciju subskala Skale iskustava ostracizma, provedena je regresijska analiza kako bi se ispitaio doprinos dvaju tipova

iskustava ostracizma objašnjenju varijance usamljenosti. Dobiveni rezultati prikazani su u Tablici 3. Kao što se može vidjeti, obje dimenzije iskustava ostracizma pokazale su se značajnim nezavisnim prediktorima usamljenosti, pri čemu iskustva ignoriranja imaju relativno veći doprinos od iskustava isključenosti. Zajedno ove dvije dimenzije objašnjavaju 46 % varijance usamljenosti.

Tablica 3. Prediktivni doprinos iskustava isključenosti i ignoriranja objašnjenju varijance usamljenosti ($N = 138$)

	β	SE	B	$t(135)$	$r(part)$	p	R	R^2	F	Df
ignoriranje	,55	,065	,49	8,45	,59	<,0001				
isključenost	,28	,065	,25	4,22	,27	<,0001	,68	,46	58	2,135

Utvrđena je statistički značajna negativna korelacija između rezultata na subskali isključenosti i rezultata na subskalama povjerenja i cinizma. Sudionici koji su imali više rezultate na subskali isključenosti imali su i niže rezultate na subskali povjerenja i subskali cinizma (Tablica 2). Dobivene korelacije su relativno niske. Kako bi se detaljnije ispitali nezavisni doprinosi povjerenja i cinizma u objašnjenju socijalne isključenosti, provedena je regresijska analiza čiji su rezultati prikazani u Tablici 4. Rezultati dobiveni provedbom standardne regresijske analize pokazuju je povjerenje značajan negativan prediktor kriterija socijalne isključenosti, dok cinizam nije značajan prediktor. Zajedno ove dvije dimenzije objašnjavaju 9 % varijance socijalne isključenosti.

Tablica 4. Prediktivni doprinos cinizma i povjerenja objašnjenju varijance socijalne isključenosti ($N = 138$)

	β	SE	B	$t(135)$	$r(part)$	p	R	R^2	F	df
Cinizam	-,12	0,084	-,12	-1,45	-,13	>,10				
povjerenje	-,25	0,084	-,26	-2,99	-,25	<,001	,30	,09	6,81	2,135

Nije utvrđena statistički značajna korelacija između iskustava ignoriranosti i cinizma i povjerenja (Tablica 2).

Nije utvrđena statistički značajna korelacija između rezultata sudionika na UCLA skali usamljenosti i subskali cinizma (Tablica 2).

5. RASPRAVA

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnos između iskustava socijalne isključenosti i ignoriranosti, usamljenosti, cinizma i povjerenja na uzorku studenata iz RH. Istraživanje je provedeno putem online upitnika. Kao mjera iskustava ostracizma korištena je Skala iskustava ostracizma (OES, Gilman i sur., 2013) sa pripadajućim dvjema subskalama socijalne isključenosti i socijalne ignoriranosti. Iako je ova skala izvorno konstruirana za ispitivanje iskustava ostracizma kod učenika završnih razreda srednje škole, u ovom se istraživanju pokazala primjenjivom i na uzorku studenata, uz minimalne sadržajne izmjene. Kao mjere preostalih dvaju konstrukata korištene su Kratka verzija UCLA skale usamljenosti (Allen i Oshagan, 1995, adaptirali Lacković-Grgin, Penezić i Nekić, 2002) i Skala cinizma i povjerenja (CIP, Čubela Adorić i Tucak, 2006) sa subskalama cinizma i povjerenja. U ovom istraživanju sve korištene mjere pokazale su zadovoljavajuću pouzdanost tipa unutarnje konzistencije. Nastavak rasprave strukturiran je prema problemima u ovom istraživanju.

5.1 Ostracizam i usamljenost

Prvi problem je bio ispitati odnos iskustava ostracizma i usamljenosti. U skladu sa prijašnjim istraživanjima, očekivala se pozitivna povezanost između rezultata na Skali iskustava ostracizma i UCLA skali usamljenosti uzimajući u obzir da na osobnoj razini, socijalna isključenost može dovesti do smanjene psihološke dobrobiti, lošije kvalitete života i zdravstvenih tegoba (Hawkley i Cacioppo, 2010, prema Huxhold i sur., 2022). Ova hipoteza je i potvrđena, tj. utvrđene su statistički značajne pozitivne korelacije rezultata na subskalama isključenosti i ignoriranosti s rezultatima na UCLA skali usamljenosti. Sudionici koji su imali više rezultate na subskalama iskustva ostracizma također su imali i viši rezultat na UCLA skali usamljenosti. U daljnjoj analizi utvrđeno je da su iskustva socijalne ignoriranosti snažniji prediktor usamljenosti od iskustava socijalne isključenosti. Drugim riječima, individualne razlike u osjećaju usamljenosti više su odraz percipiranog socijalnog ignoriranja nego socijalne uključenosti.

Sve u svemu ovakvi odnosi usamljenosti i iskustava ostracizma u skladu su sa nalazima prethodnih istraživanja prema kojima socijalno isključenje ili ignoriranje dovode do smanjenja broja socijalnih veza, što je ključni faktor u osjećaju usamljenosti te može izazvati osjećaje tuge, anksioznosti i depresije (Burholt i sur., 2019). Uz to pojedinci koji doživljavaju ostracizam

često imaju i percepciju negativne evaluaciju od strane drugih, što dodatno pojačava osjećaj usamljenosti (Sakız i sur., 2020). Stoga se može pretpostaviti da je percepcija negativne evaluacije od strane drugih u podlozi socijalne ignoriranosti kao snažnijeg prediktora usamljenosti od socijalne isključenosti/uključenosti. Naime, usamljenost se javlja kada postoji razlika između željenih i stvarnih društvenih odnosa (Sakız i sur., 2020). Slijedom navedenog, u istraživanju Gilmana i suradnika (2013) je, bez obzira na podvrstu ostracizma, viša razina iskustava ostracizma bila pozitivno i značajno povezana s višim razinama depresije i socijalnog stresa. No, s obzirom da su u tom istraživanju iskustva socijalne ignoriranosti bila snažniji prediktori socijalnog stresa od iskustava socijalne isključenosti može se pretpostaviti da iskustva socijalne ignoriranosti kod pojedinaca izazivaju veću osjetljivost na negativne povratne informacije od strane drugih, odnosno možda kod ovakvih iskustava pojedinci osjećaju veći raskorak između željenih i stvarnih odnosa. Također, prema Gilmanu i suradnicima (2013) pod većim rizikom za socijalno isključivanje su pojedinci koji pokazuju otvorena i uglavnom neprikladna ponašanja (npr. fizička ili verbalna agresija i poremećaj ponašanja). Takvi mladi također su skloni pogrešno tumačiti socijalne znakove te precjenjivati svoje socijalne sposobnosti i socijalni status (Gilman i sur., 2013).

S druge strane, socijalna ignoriranost predstavlja suptilniji oblik ostracizma kod kojeg osoba nije direktno odbijena, ali se njeni pokušaji interakcije namjerno zanemaruju, što podriva njen osjećaj prepoznatosti i priznanja od strane drugih ljudi (Gilman i sur., 2013). Moguće je da su osobe općenito osjetljivije, odnosno imaju niži prag tolerancije na ovakvu vrstu ostracizma u odnosu na izravno socijalno isključivanje te je stoga percipirano socijalno ignoriranje bolji prediktor usamljenosti od socijalne isključenosti. Uz sve navedeno, ljudi koji su ignorirani/isključeni često gube vještine i samopouzdanje potrebne za održavanje odnosa, što dodatno doprinosi usamljenosti (Mert i Özdemir, 2018, prema Sakız i sur., 2020).

5.2. Ostracizam i cinizam

Drugi problem ovog istraživanja bio je ispitati odnos između iskustava ostracizma i cinizma. S obzirom da cinizam karakteriziraju negativna vjerovanja o ljudima, odnosno stavovi prema ljudima koji odražavaju kritički odnos prema ljudskoj prirodi te vide ljude kao licemjerne, sebične i prijetvorne (Ćubela Adorić i Tucak Junaković, 2009), pretpostavilo se da će njegova mjera biti u negativnoj korelaciji s mjerama iskustava ostracizma.

U istraživanju je utvrđena negativna korelacija rezultata na subskali isključenosti sa rezultatima na subskali cinizma. Sudionici koji su imali veće rezultate na subskali isključenosti imali su

niže rezultate na subskali cinizma. Međutim, ta je korelacija relativno niska, a rezultati regresijske analize u kojoj je u skup prediktora uključeno i povjerenje pokazali su da cinizam nema značajan nezavisni doprinos objašnjenju varijance iskustava socijalne isključenosti. Također, nije utvrđena statistički značajna korelacija između rezultata na subskali ignoriranosti i rezultata na subskalama cinizma.

Prema prijašnjim istraživanjima cinične osobe, koje često imaju negativan pogled na svijet (Ćubela Adorić i Tucak Junaković, 2009), tumače postupke drugih kao zlonamjerne i sebične, čak i kada takve namjere ne postoje (Choy i sur., 2021). Zbog toga cinici često s nepovjerenjem gledaju na interakcije s drugima i mogu imati poteškoća u uspostavljanju iskrenih i povjerljivih odnosa (Choy i sur., 2021).

Negativna veza između socijalnog isključenja i cinizma može ukazivati na složen odnos percepcije dobronamjernosti drugih ljudi i psiholoških reakcija na socijalnu izolaciju. Ovakav odnos možemo pogledati iz više perspektiva; npr. moguće je da ljudi s visokim stupnjem cinizma možda pristupaju društvenim situacijama s većim oprezom. Ovo može dovesti do ponašanja koja ih ili čine manje izloženima isključenju (zbog smanjenog angažmana s drugima, čime se smanjuju šanse za odbacivanje) ili ih potiče da se unaprijed povuku, vjerujući da je isključenje neizbježno i na taj način se štite od njegovih posljedica.

No, s obzirom da je utvrđena negativna korelacija između cinizma i socijalne isključenosti, koja mjeri iskustva socijalne isključenosti koja može proizaći kao reakcija drugih na ponašanja koja nisu u skladu sa grupnim normama, valjalo bi sagledati druga alternativna objašnjenja, posebice zbog toga što je korelacija bila prilično niska. Na primjer, moguće je da se cinizam nije pokazao kao značajan prediktor u regresijskoj analizi zbog dodatnog utjecaja drugih varijabli. Naime, kada određeno ponašanje rezultira socijalnim isključenjem, pogođeni pojedinci mogu preispitati svoje postupke i odlučiti promijeniti ih kako bi se ponovno uklopili u društvo. Stoga se može pretpostaviti da procesom samorefleksije i aktivnog prilagođavanja svojih ponašanja prema pozitivnijim, društveno prihvaćenim normama, njihov cinični pogled na svijet može oslabiti. Ova promjena ponašanja, usmjerena prema ponovnom stjecanju prihvaćanja od strane grupe, može ih potaknuti da razviju pozitivniji i manje ciničan stav tijekom vremena.

Također, prema Williamsu (2007), socijalno isključenje često uzrokuje promjene u ponašanju čija je svrha privući socijalno odobravanje i povećati šanse za ponovno prihvaćanje i integraciju u društvo. Naime, u mjeri u kojoj su osjećaj pripadnosti i samopoštovanja (posebno samopoštovanje temeljeno na percepciji prihvaćenosti i odobravanja od drugih) ugroženi, možemo očekivati da će pojedinci razmišljati i djelovati na načine koji će poboljšati njihov status u društvu (Williams, 2007).

Istraživanje Manera, DeWalla, Baumeistera i Schallera (2007) pokazalo je da isključeni pojedinci nisu reagirali agresivno, već su se ponašali afilijativno prema potencijalnim partnerima za interakciju. Isključeni sudionici su bili više zainteresirani za socijalne aktivnosti, pozitivnije su percipirali druge i ponašali se prosocijalno.

S druge strane, izostanak povezanosti cinizma sa socijalnim ignoriranjem može biti objašnjen time što cinizam možda nije nužno povezan s nedostatkom socijalnih interakcija. Naime, može se pretpostaviti da osobe koje su cinične mogu i dalje biti aktivne u društvu ili se barem osjećati uključeno u društvo (Neumann i Zaki, 2023). Socijalna ignoriranost obično se odnosi na nedostatak pažnje ili interakcije s drugima, što možda nije nužno povezano s individualnim razlikama u ciničnom stavu prema životu. Ovo sugerira da cinizam i iskustva ignoriranosti mogu djelovati neovisno jedan o drugome u socijalnim interakcijama i psihološkim iskustvima.

5.3. Ostracizam i povjerenje

Što se tiče trećeg problema, koji se odnosi na povezanost ostracizma i povjerenja, očekivala se negativna povezanost između rezultata na CIP-subskali povjerenja i Skali iskustava ostracizma, odnosno da će sudionici koji imaju više iskustava ostracizma imati niže povjerenje u druge. Ovakva pretpostavka izvedena je iz prijašnjih istraživanja koja pokazuju da je povjerenje, definirano kao očekivanje da drugi imaju dobre namjere, povezano s pozitivnim socijalnim ishodima kao što je kooperativno ponašanje (Balliet i Van Lange, 2013, prema Szymczak i sur., 2020). Ova hipoteza je djelomično potvrđena jer je utvrđena negativna korelacija između socijalne isključenosti i povjerenja, tj. ispitanici koji su imali veće rezultate na subskali socijalne isključenosti imali su i niže rezultate na subskali povjerenja, ali nije dobivena značajna korelacija između socijalne ignoriranosti i povjerenja. Nadalje, provedbom standardne regresijske analize utvrđeno je da je povjerenje značajan negativan prediktor kriterija socijalne isključenosti i kad se u prediktorski skup uključi cinizam.

Ovakav odnos socijalne isključenosti i povjerenja može se objasniti time što socijalna isključenost može narušiti samopoštovanje i osjećaj sigurnosti pojedinca, čineći ga sumnjičavijim prema namjerama drugih (Neumann i Zaki, 2023). Negativna socijalna povratna informacija smanjuje vjeru u prihvaćanje i dobronamjernost drugih ljudi. Ponovljena iskustva isključenosti mijenjaju percepciju, čineći osobe sklonijima vjerovanju da su drugi nepouzdana ili neprijateljski, što onda dodatno doprinosi socijalnom isključivanju (Neumann i Zaki, 2023).

Sve u svemu dobivene korelacije iskustava socijalne isključenosti i ignoriranosti sa cinizmom i povjerenjem sugeriraju da se ova dva tipa ostracizma možda razlikuju po njihovim efektima na percepciju takvih iskustava kod pojedinaca.

Način na koji ljudi doživljavaju socijalno isključenje ovisi i o uzrocima kojima se ono pripisuje. Kada su ljudi isključeni iz društva zbog neosobnih razloga, njihova želja za povezivanjem s grupom slabi, jer ne osjećaju potrebu da se dodatno dokazuju (Williams, 1997). S druge strane, kod osobnog odbacivanja, ljudi zadržavaju snažnu potrebu za pripadanjem, budući da osjećaju kako im je socijalna potvrda ključna, a mogu je ostvariti jedino ostankom u grupi (Williams, 1997). Drugim riječima, uzročne atribucije odbacivanja vjerojatno igraju ključnu ulogu u oblikovanju stavova prema socijalnim odnosima.

Može se pretpostaviti da učestala iskustva socijalnog isključenja dovode do toga da ljudi te situacije doživljavaju osobno, što ih motivira na veći trud u ponovnom uključivanju u društvo. Suprotno tome, socijalna ignoriranost ne izaziva tako snažnu reakciju. Williams (1997) također ističe da otvoreno odbacivanje signalizira neodobravanje i nedostatak volje za rješavanje sukoba, što može smanjiti povjerenje. Ipak, takvo odbacivanje može pokrenuti proces samorefleksije, odnosno promišljanja o vlastitim postupcima i uvjerenjima (Williams, 1997).

Ova samorefleksija može utjecati na našu percepciju odnosa s drugima, dovodeći do preispitivanja negativnih uvjerenja o ljudima. Putem ovog procesa, pojedinci mogu nastojati ublažiti svoj cinizam i ponovno se uključiti u društvene interakcije, s ciljem izgradnje zdravijih odnosa (Williams, 1997).

5.4. Usamljenost i cinizam

Četvrti problem ovog istraživanja bio je ispitati odnos između usamljenosti i cinizma. S obzirom da ovaj konstrukt izražava negativno vjerovanje o ljudskoj prirodi pretpostavljalo se da će se oni koji imaju više razine cinizma osjećati usamljenije i biti manje zadovoljni odnosima koje ostvaruju s drugim ljudima (Ćubela Adorić i Tucak Junaković, 2009). Općenito se smatra da će osobe koje imaju negativna iskustva u socijalnim interakcijama, i koje su usamljenije, zbog povećane anksioznosti razviti pesimistična i negativna očekivanja u socijalnim situacijama, tj. razvit će cinična uvjerenja prema drugima. (Neumann i Zaki, 2023).

U skladu sa takvim istraživačkim nalazima pretpostavila se pozitivna povezanost između rezultata na subskali cinizma i UCLA skali usamljenosti. Međutim, nije utvrđena statistički značajna korelacija između ove dvije mjere.

Ovakve rezultate može se protumačiti pretpostavkom da iako cinizam i usamljenost utječu na društvene interakcije, to čine na neovisne načine. Na primjer, osobe koje su cinične i osobe koje su usamljene mogu se razlikovati po osobinama ličnosti i ponašanju, tj. cinici mogu imati osobine koje privlače društvene kontakte i prijateljstva, što im omogućuje da smanje osjećaj usamljenosti unatoč svojoj sumnjičavosti prema drugima (Maner i sur., 2007). Suprotno tome, ljudi koji su usamljeni možda neće postati cinični, osobito ako je njihova usamljenost rezultat sramežljivosti ili vanjskih okolnosti. Također, usamljenost može nastati iz raznih razloga, poput socijalne anksioznosti, preseljenja, životnih promjena ili jednostavno nedostatka dubokih i ispunjavajućih odnosa (Yanguas i sur., 2018). Isto tako, cinične i usamljene osobe mogu imati različite percepcije socijalnih interakcija. Cinici mogu imati široku društvenu mrežu i sudjelovati u društvenim aktivnostima uz istodobno zadržavanje negativnih vjerovanja o ljudskoj prirodi (Maner i sur., 2007). S druge strane, osoba koja nije cinična može se osjećati usamljenom čak i ako pozitivno gleda na druge ljude i aktivno traži društvene kontakte (Huxhold i sur., 2022).

5.5. Završna razmatranja

Ovdje prikazano istraživanje jedna je od prvih primjena adaptirane Skale iskustava ostracizma u Hrvatskoj, u kojem su, također, prvi puta ispitane relacije njezinih subskala s mjerama nekih drugih relevantnih konstrukata (usamljenost, cinizam i povjerenje), što je važan doprinos njezinoj konstruktnoj validaciji. Skala je u ovom istraživanju pokazala zadovoljavajuću pouzdanost tipa unutarnje konzistencije, te se može preporučiti njezino daljnje korištenje u istraživanjima na uzorcima studenata i mladih općenito. Cronbachov alfa koeficijent iznosio je .93 za subskalu iskustava ignoriranja i .94 za subskalu iskustava isključivanja. Što se tiče osjetljivosti skale, dobiveni indeksi raspršenja ukazuju da je ona zadovoljavajuća kod obje subskale, s tim da je distribucija dobivenih rezultata kod subskale socijalne ignoriranosti pomaknuta prema nižim vrijednostima što znači da su sudionici imali tendenciju neslaganja sa tvrdnjama na toj skali. Minimalne sadržajne promjene koje su napravljene pri adaptaciji možda omogućuju i primjenjivost instrumenta na drugim, starijim uzorcima iz opće populacije.

Istraživanje je provedeno u prigodnom uzorku studenata, što ograničava mogućnost generaliziranja rezultata na širu populaciju mladih. Prema rezultatima, uzorak se nije pokazao posebno usamljenim niti socijalno isključenim. Međutim, sudionici su pokazali nešto višu razinu cinizma prema rezultatima na subskali cinizma, dok su na subskali povjerenja imali prosječne rezultate.

Nedostatak ovog istraživanja je mali broj sudionika muškog spola. Naime, uzorak se pretežito sastojao od osoba ženskog spola koje općenito imaju niže razine cinizma (Leung i sur., 2011). Leung i suradnici (2011) sugeriraju da bi veća agresivnost i natjecateljski duh kod muškaraca mogli biti povezani s njihovim višim stupnjem socijalnog cinizma. Nadalje, kada se razmatraju razlike među spolovima u reakcijama na ostracizam, istraživanja pokazuju da muškarci i žene reagiraju na različite načine (Wang i Tu, 2015). Na primjer, istraživanja su pokazala da su žene više pogođene odbacivanjem i sklonije su reagirati na to nego muškarci (Wang i Tu, 2015). Žene obično više obraćaju pažnju na to kako izolacija utječe na njihove odnose s članovima grupe, dok muškarci češće razmišljaju o tome kako izolacija utječe na njihov status (Wang i Tu, 2015). Budućim istraživanjima stoga se preporučuje korištenje većeg uzorka s podjednakim brojem ispitanika muškog i ženskog spola.

6. ZAKLJUČCI

1. Sudionici koji imaju više iskustava isključenosti i ignoriranja također imaju i više razine usamljenosti.
2. Sudionici koji imaju više iskustava isključenosti imaju i niže razine povjerenja i cinizma.
3. Nije utvrđena statistički značajna korelacija između iskustava socijalne ignoriranosti i razina cinizma i povjerenja.
4. Nije utvrđena statistički značajna korelacija između razina usamljenosti i cinizma.

7.LITERATURA

- Allen, R. L. i Oshagan, H. (1995). The UCLA Loneliness Scale: Invariance of social structural characteristics. *Personality and Individual Differences*, 19(2), 185–195. [https://doi.org/10.1016/0191-8869\(95\)00025-2](https://doi.org/10.1016/0191-8869(95)00025-2)
- Balliet, D. i Van Lange, P. A. M. (2013). Trust, conflict, and cooperation: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 139 (7), 1090–1112. <https://doi.org/10.1037/a0030939>.
- Balaž Gilja, Andreja. (2021). Siromaštvo i socijalna isključenost osoba s duševnim smetnjama. *Socijalne teme : časopis za pitanja socijalnog rada i srodnih znanosti*, 1(8), 115–134. <https://hrcak.srce.hr/273059>
- Baumeister, R. F. i Leary, M. R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, 112 (9), 461-484 <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/7777651/>
- Burholt, V., Winter, B., Aartsen, M., Constantinou, C., Dahlberg, L., Feliciano, V., DeJong Gierveld, J., Van Regenmortel, S. i Waldegrave, C. (2019). A critical review and development of a conceptual model of exclusion from social relations for older people. *European Journal of Ageing*, 7(5), 102-145. <https://doi.org/10.1007/s10433-019-00506-0>
- Choy, B. K. C., Eom, K. i Li, N. P. (2021). Too cynical to reconnect: Cynicism moderates the effect of social exclusion on prosociality through empathy. *Personality and Individual Differences*, 178(6), 110-871. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2021.110871>
- Ćubela Adorić, V., Ivanov, L., Tucak, I., Poljšak-Škraban, O. i Žorga, S. (2005). Povjerenje i cinizam kod odraslih osoba u Hrvatskoj i Sloveniji, *priopćenje na 13. godišnjoj konferenciji hrvatskih psihologa u Osijeku*.
- Ćubela Adorić, V. i Tucak, I. (2006). Skala cinizma i povjerenja (CIP). U: V. Ćubela Adorić, A. Proroković, Z. Penezić i I. Tucak (Ur.), *Zbirka psihologijskih skala i upitnika, Sv.3* (str. 15-22). Sveučilište u Zadru.
- Gilman, R., Carter-Sowell, A., DeWall, C. N., Adams, R. E. i Carboni, I. (2013). Validation of the Ostracism Experience Scale for adolescents. *Psychological Assessment*, 25(2), 319–330. <https://doi.org/10.1037/a0030913>

- Godwin, A., MacNevin, G., Zadro, L., Iannuzzelli, R., Weston, S., Gonsalkorale, K. i Devine, P. (2013). Are all ostracism experiences equal? A comparison of the autobiographical recall, Cyberball, and O-Cam paradigms. *Behavior Research Methods*, 46(3), 660–667. <https://doi.org/10.3758/s13428-013-0408-0>
- Haukkala, A. i Uutela, A. (2000). Cynical hostility, depression, and obesity: The moderating role of education and gender. *International Journal of Eating Disorders*, 27(5), 106–109.
- Huxhold, O., Suanet, B. i Wetzel, M. (2022). Perceived social exclusion and loneliness: two distinct but related phenomena. *Sociological Science*, 9(6), 430–453. <https://doi.org/10.15195/v9.a17>
- Kaplan, S. A., Bradley, J. C. i Ruscher, J. B. (2004). The inhibitory role of cynical disposition in the provision and receipt of social support: The case of the September 11th terrorist attacks. *Personality and Individual Differences*, 37(4), 1221–1232. <http://dx.doi.org/10.1016/j.paid.2003.12.006>
- Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling*, Third edition. Guilford Press.
- Lacković-Grgin, K., Penezić, Z. i Nekić, M. (2002). Kratka verzija UCLA skale usamljenosti. U: K. Lacković-Grgin, A. Proroković, V. Čubela i Z. Penezić (Ur.), *Zbirka psihologijskih skala i upitnika, Sv. 1* (str. 77-78). Filozofski fakultet u Zadru
- Lacković Grgin, K., Grgin, T., Sorić, I., Penezić, Z. (1998). Osobna kontrola razvoja: neki korelati i dobne razlike, *Psihologijske teme*, 6-7, 67-78
- Leung, K., Ip, O. K. M. i Leung, K.-K. (2010). Social cynicism and job satisfaction: A longitudinal analysis. *Applied Psychology: An International Review*, 59(2), 318–338. <https://doi.org/10.1111/j.14640597.2009.00392.x>.
- Leung, K., Li, F. i Zhou, F. (2011). Sex differences in social cynicism across societies. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 43(7), 1152–1166. <https://doi.org/10.1177/0022022111422259>
- Maner, J. K., C. Nathan DeWall, Baumeister, R. F. i Schaller, M. (2007). Does social

- exclusion motivate interpersonal reconnection? Resolving the “porcupine problem.”
Journal of Personality and Social Psychology, 92(1), 42–55.
<https://doi.org/10.1037/0022-3514.92.1.42>
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370-296.
<https://doi.org/10.1037/h0054346>
- Neumann, E. i Zaki, J. (2023). Toward a social psychology of cynicism. *Trends in Cognitive Sciences*, 27(1), 1–3. <https://doi.org/10.1016/j.tics.2022.09.009>
- Orzeck, T. i Rokach A. (2004). Men who abuse drugs and their experience of loneliness.
European Psychologist, 9(7), 163–169
- Poon, K.-T., Chen, Z. i DeWall, C. N. (2013). Feeling entitled to more. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 39(9), 1227–1239.
<https://doi.org/10.1177/0146167213493187>
- Rokach, A., Orzeck, T. i Neto, F. (2004). Coping with loneliness in old age: a cross-cultural comparison. *Current Psychology*, 23(2), 124–137.
<https://doi.org/10.1007/bf029030737>
- Rudert, S. C., Hales, A. H. i Büttner, C. M. (2021). Stay out of our office (vs. our pub): Target personality and situational context affect ostracism intentions. *Journal of Experimental Social Psychology*, 95(3), 104-142. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2021.104142>
- Rusell, D., Peplau, L.A., Cutrona, C.E. (1980). The revised UCLA Loneliness Scale: Concurrent and discriminant validity evidence, *Journal of Personality and Social Psychology*, 39 (5), 472-480.
- Sakız, H., Mert, A. i Sarıçam, H. (2020). Self-esteem and perceived social competence protect adolescent students against ostracism and loneliness. *Journal of Psychologists and Counsellors in Schools*, 31(1), 1–16. <https://doi.org/10.1017/jgc.2020.25>
- Stavrova, O. i Ehlebracht, D. (2016). Cynical beliefs about human nature and income: Longitudinal and cross-cultural analyses. *Journal of Personality and Social Psychology*, 110(1), 116–132. <https://doi.org/10.1037/pspp0000050>

- Szymczak, P., Sawicki, A. i Jaworski, M. (2020). How narcissists see the social world? Trust, cynicism, and trifurcated model of narcissism. *Current Psychology*, 13(5), 58-69
<https://doi.org/10.1007/s12144-020-01215-z>
- Šućur, Z. (2006). Siromaštvo, višedimenzionalna deprivacija i socijalna isključenost u Hrvatskoj. *Revija za sociologiju*, 37(3-4), 131–147.
<https://hrcak.srce.hr/clanak/20248%3F>
- Tucak Junaković, I. i Čubela Adorić, V. (2009). Odnos bazičnih vjerovanja o ljudskoj prirodi s usamljenošću, preferiranom samoćom i zadovoljstvom socijalnim odnosima u odrasloj dobi. *Psihologijske teme*, 18(1), 159–182. <https://hrcak.srce.hr/39922>
- Wang, i Tu (2015). Money or attention? Sex differences in reactions to social exclusion. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 43(5), 845–854,
<https://doi.org/10.2224/sbp.2015.43.5.845>.
- Weiss, R. S. (1973). *Loneliness: The experience of emotional and social isolation*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Williams, K. D. (1997). Social ostracism. *Aversive Interpersonal Behaviors*, 4(12), 133–170.
https://doi.org/10.1007/978-1-4757-9354-3_7
- Williams, K. L. i Galliher, R. V. (2006). Predicting depression and self-esteem from social connectedness, support, and competence. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 25(8), 855–874. <https://doi.org/10.1521/jscp.2006.25.8.855>
- Williams, K. D. (2007). Ostracism. *Annual Review of Psychology*, 58(1), 425–452.
<https://doi.org/10.1146/annurev.psych.58.110405.085641>
- Williams, K. D. i Nida, S. A. (2022). Ostracism and social exclusion: implications for separation, social isolation, and loss. *Current Opinion in Psychology*, 47(3), 101-353.
<https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2022.101353>
- Yanguas, J., Pinazo-Henandis, S. i Tarazona-Santabalbina, F. J. (2018). The complexity of loneliness. *Acta Bio Medica : Atenei Parmensis*, 89(2), 302–314.
<https://doi.org/10.23750/abm.v89i2.7404>

Zadro, L., Boland, C. i Richardson, R. (2006). How long does it last? The persistence of the effects of ostracism in the socially anxious. *Journal of Experimental Social Psychology*, 42(5), 692–697. <https://doi.org/10.1016/j.j>